

Het gekozen lied van Karel is lied nummer 6 uit een omvangrijke werk van Rachmaninov; in de volksmond ook wel de Vespers genoemd. Het staat bekend als één van de mooiste en uitdagendste a capella werken in de koorliteratuur. Ik heb hieronder een gedeelte van de tekst en vertaling en info gegeven uit het programmaboekje van Capella Amsterdam die dit werk prachtig zingen. Na het lezen van het ontstaan en achtergronden van dit stuk krijg je er (hoop ik) net zoveel zin in om je tanden erin te zetten om er iets moois van te maken als Karel dat heeft, en ik ook. Wil je de volledige tekst van het programmaboekje lezen, klik dan even op onderstaande link.

[volledige tekst](#)

en hier (klik op onderstaande link) hoor je hen “ons” Ave Maria (Bogoroditse Devo) zingen:

[Capella Amsterdam zingt Bogoroditse Devo](#)

Sergej Rachmaninov (1873-1943)

Vsénoshchnoye bdéniye (Grote nachtwake)

Wat bij de protestanten met Kerst het Weihnachtsoratorium is en met Pasen de Matthäus- of Johannes Passie, is de Vespers bij de katholieken, Russisch- en Grieks-orthodoxen: grootse feestelijke religieuze muziek bestemd voor kerkelijke hoogtijdagen. Maar de naam vespers voor de Paasdiensten van de Russisch-orthodoxe kerk is in feite onjuist. In deze religie wordt Pasen gevierd tijdens een eredienst waarbij de ochtendmis wordt gekoppeld aan de vespers. Deze drie uur durende kerkdiensten, waarin liturgische gezangen worden afgewisseld met lezingen en gebeden, worden het ‘Grote avond- en ochtendlof’ genoemd, of de ‘Grote nachtwake’. Rond middernacht voorafgaand aan eerste paasdag worden de kerkklokken geluid en kondigt de priester aan dat ‘Christus is herrezen’ (Khristos voskres), waarop iedereen in de kerk elkaar geluk wenst, zoent en omhelst. Ook na afloop op het kerkplein gebeurt dat. Voor de Russisch-orthodoxen is Pasen (en niet, zoals bij ons kerstfeest) het belangrijkste kerkelijke feest van het jaar. Het wordt op een ander tijdstip gevierd dan in het Westen. De Russisch-orthodoxe Vespers worden a capella gezongen, dus niet begeleid door instrumenten, want die zijn (ook nu nog) door de behoudende Russisch kerkpatriarchen ten strengste verboden in de kerk. Verschillende Russische componisten schreven muziek voor de orthodoxe liturgie. Ook – of misschien beter gezegd: zelfs Sergej Rachmaninov. Rachmaninov ging als jongetje in Novgorod met zijn ouders naar de kerk, waar hij gefascineerd werd door de prachtige melodieën van de Russischorthodoxe eredienst. Tijdens zijn conservatoriumtijd bestudeerde hij de oude Russische kerkmuziek, maar in de jaren erna speelden de kerk en de kerkmuziek nauwelijks nog een rol in zijn leven en werk. Toen hij met zijn volle nicht Natalya wilde trouwen en hem dat werd verboden door de kerkelijke autoriteiten keerde hij de kerk definitief de rug toe. Rachmaninov was inmiddels een gevierd concertpianist, pedagoog en componist: een aristocratisch en mondain man. De oeroude nog stevig in de middeleeuwen wortelende Russisch-orthodoxe kerkmuziek stond mijlenver van hem af. Maar oude liefde roest niet. In 1910 componeerde hij opeens zijn Liturgie van Sint Johannes Chrysostomus. Vijf jaar later ontstonden de Vespers. In een gesprek met een biograaf vertelde de componist dat zijn ‘Vespermis’ heel snel tot stand kwam: ‘Het werk was in minder dan twee weken gecomponeerd. Ik werd er toe aangezet toen ik een uitvoering bijwoonde van mijn Liturgie (van Sint Johannes Chrysostomus) die mij helemaal niet aanstond.’ Rachmaninovs Vespers heeft vijftien onderdelen en de gebruikelijke afwisseling van lofzangen, hymnes en psalmen. Hij gebruikte over het algemeen de vaste teksten en melodieën van de Russisch-orthodoxe liturgie. Vijf van de tien delen (de nummers 1, 3, 6, 10 en 11) schreef hij helemaal opnieuw, maar daarbij

baseerde hij zich wel stevig op de oorspronkelijke Russische gezangen, 'bewuste vervalsingen' noemde hij dat. De harmonieën die hij voor ieder onderdeel schreef waren helemaal zijn eigen vinding. Dat hij in die harmonieën westerse romantische elementen verwerkte moet de orthodoxe kerkelijke organisaties een doorn in het oog geweest zijn. Maar ze beten op hun tong en zeiden niets. Mogelijk was dat omdat Rachmaninovs 'Grote Nachtwake' zo overweldigend enthousiast werd onthaald. Het stuk ging in maart 1915 in première en het succes was zo groot dat er meteen nog vijf uitverkochte uitvoeringen volgden. Bovendien waren de opbrengsten van de eerste uitvoeringen bestemd voor de Russische soldaten die vochten in de (het jaar ervoor uitgebroken) Eerste Wereldoorlog.

Het Ave Maria (nr. 6), ook weer een eigen compositie van Rachmaninov, is ontroerend door zijn eenvoud. Er klinkt een kinderlijke vroomheid in door.— Auteur: Agnes van der Horst

6. Bogoroditse Devo Ave Maria

Bogoroditse Devo,
raduysya, blagodatnaya Mariye,
Gospod's toboyu:
Blagoslovenna Ty v zhenakh,
i blagosloven plod chreva Tvoyego,
Yako Spasa rodila
yesi dush nashikh.

Maagdelijke Moeder Gods,
verheug U, Maria, vol van genade,
de Heer is met U.
Maagdelijke Moeder Gods,
verheug U, verheug U,
want de verlossing van onze ziel
hebt Gij gebaard.